

Investeringsparkonto (ISK)

– Fondbolagens förenings position

1. Fondbolagens förening vill

Investeringsparkontot (ISK) har sedan det infördes 2012 vuxit kraftigt i popularitet: idag har närmare 4 miljoner svenskar ett ISK. Det är lätt att starta ett ISK, och att byta ut investeringar man inte är nöjd med. Detta har bidragit till en ökad rörlighet, och därmed bättre konkurrens på fondmarknaden. Sparandet är enkelt att deklarerat och har gett många hushåll en buffert som ökar den ekonomiska motståndskraften. Men sedan ISK infördes har förutsättningarna ändrats. Den schablonskatt som tas ut på kontot har höjts två gånger, och en miniminivå har införts. Dessutom har statslåneräntan, som skattesatsen beräknas på, skjutit i höjden under den senaste tiden. Sammantaget medför detta att spararna nu börjar tvivla på att ISK är en fördelaktig sparform framöver.

Det är dags att återställa förtroendet för ISK som attraktiv sparform för långsiktigt sparande. Fondbolagens förening anser att regeringen bör:

- Återskapa den ursprungliga beräkningsmodellen för beskattning av Investeringsparkontot (ISK).
- Stärka sparkulturen hos de svenska hushållen genom att verkställa löftet om skattebefrielse upp till ett sparbelopp om 300 000 kronor.

För att bevara konkurrensneutraliteten bör motsvarande åtgärder genomföras även för Kapitalförsäkring.

2. Bakgrund

En reform för enkelhet och minskade inlåsnings effekter

ISK infördes år 2012 av dåvarande regeringen som en ny skatterättslig sparform med en ambition att underlätta för sparare att investera i bland annat fonder och aktier. Syftet med reformen var dels att förenkla deklARATIONERNA, dels att minska de inlåsnings effekter som uppstår på sparandemarknaden vid konventionell beskattning. I regeringens proposition 2011/12:1 s. 277 f, angavs följande:

“Inom kapitalbeskattningen gäller i dag som huvudregel att varje avyttring av aktier och andra finansiella instrument ska tas upp till beskattning. Detta kan leda till inlåsnings effekter genom att sparare drar sig för att avyttra finansiella instrument med latent vinst eftersom det utlöser beskattning. Detta kan i sin tur leda till att enskilda sparare inte omfördelar sitt sparande i enlighet med vad som kan anses vara ekonomiskt rationellt. Inlåsnings effekten torde dessutom leda till att omsättningen av finansiella instrument minskar, vilket leder till sämre konkurrens på den finansiella marknaden.”

Den konventionella beskattningen innebär att utdelningar och kapitalvinster beskattas med 30 procent och kapitalförluster är avdragsgilla mot kapitalvinster. Utöver det så finns en mindre schablonbeskattning på 0,12 procent för fondinnehav. När det gäller ISK tas ingen skatt ut på

utdelningar eller realiserade vinster när spararna byter eller säljer fonder och aktier, i stället tas en schablonskatt ut varje år vare sig sparandet har ökat eller minskat i värde. Ursprungligen utgjordes schablonskatten på ISK av 30 procent av statslåneräntan. År 2016 beslutades att höja underlaget för skatten till statslåneräntan plus 0,75 procentenheter, och 2018 höjdes underlaget ytterligare. Idag uppgår schablonskatten till 30 procent av statslåneräntan plus 1 procentenhet, dessutom finns sedan 2016 ett golv för ränteunderlaget som uppgår till 1,25 procent.

Kontoformen har fram tills nu uppfattats som skattemässigt fördelaktig i förhållande till den konventionella beskattningen av fondsparandet eftersom statslåneräntan, som ligger till grund för beskattningen av ISK, länge legat på en historiskt låg nivå, samtidigt som aktieplaceringar har gett en hög avkastning. Sedan ISK infördes har sparformen ökat kraftigt i popularitet och en stor del av nysparandet i fonder sker idag via ISK.

Schablonskatt ger stabil inkomst för staten, men ökar risken för spararna

När ISK infördes gjordes beräkningar som påvisade en effektiv skattesats¹ på ISK-sparande om drygt 19 procent, att jämföra med den effektiva skattesatsen på sparande med konventionell beskattning, dvs. knappt 29 procent (Prop. 2011/12:1 s. 386 ff). Vidare ansågs denna skillnad i effektiv skattesats vara befogad (s. 345).

“Regeringen anser att den lägre effektiva skattesatsen är motiverad eftersom hushållens långsiktiga sparande i direktägda finansiella tillgångar bör uppmuntras. Eftersom sparande på ett investeringssparkonto inte är bundet kan sparformen samtidigt utgöra ett buffertsparande och erbjuda goda möjligheter att spara ihop till riskkapital för eget entreprenörskap.”

Skillnaden i effektiv skatt mellan sparande på ISK och sparande med konventionell beskattning har minskat som en direkt följd av den justerade schablonavkastningen på ISK. Sedan förändringen 2018 beräknas den effektiva skattesatsen för sparande på ISK uppgå till drygt 23 procent.

Även oaktat förändringen av den effektiva skattesatsen på ISK-sparande har det diskuterats om ISK varit en skattemässigt gynnad sparform eller inte.

I tidskriften Ekonomisk Debatt har Lundberg (2017) samt Farago, Hjalmarsson och Kiss (2023) argumenterat för att ISK inte med självklarhet varit skattemässigt gynnat - inte ens med sin ursprungliga utformning av skattevillkoren. I stället betraktas konventionell beskattning under många

¹ “Med effektiv skattesats avses det faktiska skatteuttaget i förhållande till den sanna ekonomiska inkomst som skatten avser”, Prop. 2011/12:1 s. 387

förhållanden, och i synnerhet med nu rådande villkor för ISK-beskattningen, som fördelaktigt för långsiktigt sparande.

Det huvudsakliga argumentet som förs fram är att en analys endast utifrån de effektiva skattesatserna förbiser att schablonbeskattningsmodellen som gäller ISK de facto innebär en överföring av risk från staten till individen med ett sparande på ISK. Lundberg hävdar följande: "För skattebetalaren utgör konventionell kapitalbeskattning en försäkring mot stora svängningar eftersom staten, lite förenklat, tar 30 procent av både kapitalvinster och kapitalförluster. Detta försvinner med ISK, eftersom beskattningen då baseras på investeringens storlek och inte på dess avkastning. För statens del innebär ISK en mindre men stabilare inkomstström."

3. Många skäl att förbättra villkoren för ISK-sparandet

Regeringen har i Tidöavtalet 2022 träffat en "överenskommelse för Sverige". Där står bland reformer som ska genomföras: "Sänkt skatt på sparande genom att en grundnivå på 300 000 kr i ISK görs skattefritt". Denna åtgärd för att stimulera sparandet har ännu inte genomförts. Det vore välkommet att löftet infrias snarast samt att återskapa den ursprungliga beräkningsmodellen för beskattning.

Främjar en sund sparkultur

Den svenska finansmarknaden sticker ut i ett internationellt perspektiv. Andelen hushåll som har finansiella placeringar är hög och risknivån i dessa placeringar är väsentligt högre än i flertalet andra EU-länder. Det svenska fondsparandet är mycket utbrett. Genom att så många svenskar sparar i fonder, och särskilt aktiefonder, har många hushåll fått tillgång till finansmarknaden. Riskvilliga hushåll har också underlättat kapitaltillförseln i ekonomin och är en delförklaring till de senaste årens höga antal börsintroduktioner, något som saknas i nästan alla andra EU-länder.

Fondsparandet har gynnats av en rad politiska initiativ genom åren. Först genom allemansfonderna och deras föregångare. Sedan genom privat pensionssparande, kapitalförsäkringar och under senare år ISK. Resultatet är att kapitalinkomster fördelas på fler och många svenska hushåll har en sparbuffert som gör dem mer motståndskraftiga mot inflation och arbetslöshet.

Det finns dock utmaningar. Många hushåll har inget sparande överhuvudtaget och överskuldssättning ökar i flera grupper. En långsiktig förflyttning från en låne- till en sparcentrerad finanspolitik behövs. Generella sänkningar av kapitalbeskattningen kan visserligen skapa mindre snedvridningar men det går inte att underskatta signalvärdet i att en sparform som ISK ges en förmånlig beskattning, precis som allemansfonderna på 1980-talet.

Gynnar alla sparare

Idag har närmare 4 miljoner svenskar ett ISK. Professor Daniel Waldenström har i sin forskning visat på fondsparandets utbredning i befolkningens alla lager – såväl män som kvinnor, yngre och äldre äger fonder.² En satsning på ISK skulle alltså få utslag i breda lager bland svenskarna.

² [Fondägandets struktur i Sverige: en empirisk undersökning \(2022\)](#)

Till skillnad från det tidigare skattegynnade individuella pensionssparandet (IPS; 1994 - 2016), som till sin utformning gynnade höginkomsttagare, gynnar ett skattefritt sparbelopp upp till 300 000 kronor alla sparare.

ISK pressar priser och stärker kvaliteten

Den kanske viktigaste effekten av ISK är de förbättrade möjligheterna för sparare att byta ut en dåligt presterande produkt utan skattekonsekvenser. En väl fungerande konkurrens med en mångfald av fonder skapar prispress, höjer kvaliteten och gynnar i slutändan konsumenterna. Sverige har bland de lägsta fondavgifterna i Europa och får ofta framstå som ett föredöme i EU-sammanhang med befolkningens höga deltagande på kapitalmarknaderna. Erfarna och kunniga sparare är en starkt bidragande orsak till att den svenska fondmarknaden präglas av högt konsumentskydd och låga priser.

Stabila och förutsägbara villkor

En återställd och därefter konsekvent hållen skattesats skulle minska risken att individer som tidigare valt ISK för sitt sparande känner sig tvingade att byta sparform enbart av skatteskäl. I stället skulle såväl befintliga som nya sparare kunna känna sig trygga med ISK som ett långsiktigt bra och förutsägbart alternativ för sitt sparkapital. Av detta följer också att de förtjänster som ISK-sparandet medfört kan bibehållas och förstärkas. Det gäller enkelheten, inte minst för direktsparende i aktier, och kanske främst de minskade inlåsnings effekterna som är till gagn för en bättre konkurrens på sparandemarknaden.

Bidrar till inflationsbekämpningen

Genom att förbättra villkoren för sparande på ISK kan finanspolitiken bidra till lägre inflation utan att ytterligare försämra samhällsekonomin. Svensk ekonomi brottas idag med det högsta inflationstrycket på länge och Riksbanken har höjt styrräntan i flera steg i ett försök att stävja inflationen. En kompletterande åtgärd för att hejda inflationen är att uppmuntra sparande.

Sverige hade 1989 och 1990 ett tillfälligt sparande av obligatorisk karaktär³ (också kallat tvångssparande) som ett medel för att minska konsumtionen och få ner inflationen. Sparandet var 3 procent av inkomsten, gällde alla, och första året dessutom från första intjänade kronan. Att införa skattebefrielse för ISK upp till 300 000 kr kan på ett liknande sätt, men utan tvångsinslag, bidra till minskad konsumtion, en större finansiell buffert och motståndskraft hos hushållen.

³ [Lag \(1989:474\) om tillfälligt sparande](#)